

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 Oslo
Att: Guro Voss Gabrielsen

Vår saksbehandler/telefon
22 03 72 60/Mari S. Solerød

Vår ref.
16/11316
Deres ref.

Oslo,
29.09.2016

Stortingsmelding: Bærekraftige byer og sterke distrikter. Innspill

Byene og byregionene har stor betydning for Norges økonomiske, sosiale og miljømessige utvikling. Skal Norge levere på nasjonale klima- og miljøforpliktelser, må byer og byregioner ta en stor del av ansvaret. Samtidig må de være gode å bo i, for unge, gamle og innbyggere i alle samfunnslag. Beslutningene som skal løse alt dette på en bærekraftig måte må bygge på forskningsbasert kunnskap og innovasjon.

Skal vi nå politiske mål og visjoner for utvikling av bærekraftige byer og sterke regioner, trenger vi ikke bare mer forskningsbasert kunnskap, men også gode modeller for å utnytte kunnskapen vi allerede har. Like viktig er det å styrke dialogen mellom forskning, forvaltning og politikk og legge til rette for samarbeid mellom ulike aktører. På denne måten kan kunnskapen raskt tas i bruk og komme samfunnet til gode.

Fra problem til løsning

Nær 90 prosent av den norske befolkning bor i dag store, mellomstore eller små byregioner. Med unntak av de fire største byene, er norske byområder små i internasjonal sammenheng.

Fortetting øker presset på økonomi, klima, miljø, ressurser, areal, sosiale forhold, kultur, styring og demokrati, men åpner også mange muligheter for bærekraftig utvikling. Kunnskapsbaserte løsninger, teknologier og innovasjoner kan gjøre byer og byregioner til løsningsarenaer for omstilling til et mer bærekraftig samfunn, både sosialt, økonomisk, og miljømessig.

På tvers av fag og sektorer

Nesten alle de store samfunnsutfordringene forskning skal bidra til å løse finnes i konsentrert form i byene og byregionene. Skal byene bli de bærekraftige sentrene Norge og verden trenger, må vi ikke bare skaffe de beste løsningene for energi, transport, boliger, bomiljøer, skole, IKT, offentlige rom, eldreomsorg mm. Løsningene må også spille godt sammen, slik at den gode løsningen for den ene utfordringen ikke blir tilsvarende problem for en annen.

Ettersom byens utfordringer krysser fag, disipliner og samfunnssektorer, må kunnskapsproduksjonen gjøre det samme. Samarbeid mellom forskere fra ulike fagområder, innbyggere, offentlig sektor og næringsliv er en viktig suksessfaktor for å utvikle gode løsninger for fremtidens byutvikling.

Lønnsomt samspill

Forslaget til ny regionreform innebærer at regionene skal ta et mye større ansvar for helhetlig og ønsket utvikling i regionen, herunder klima og miljø, folkehelse, kompetanse, kultur, ressursforvaltning, samferdsel og næringsutvikling. For å utvikle framtidrettede løsninger, må de ulike politikkområdene sees i sammenheng. I tillegg må regionale og nasjonale behov, muligheter og satsinger ses i sammenheng. Hvilke roller skal de ulike aktørene ha, og hvordan bør samspillet mellom byene, regionene og staten være?

Velfungerende og sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftige byer er viktige motorer for økonomisk aktivitet i regionene. Det er vesentlig å bygge opp under byenes tjenestetilbud slik at disse er attraktive for befolkning, bedrifter, entreprenører og kunnskapsleverandører. De må dessuten fungere som regionsentre og sentre for bærekraftig næringsutvikling

Ulike regionale kontekster gir ulike forutsetninger for samarbeid mellom næringsaktører og FoU-miljøer, lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Gode koblinger til nasjonale og internasjonale kunnskapsleverandører vil legge til rette for å øke konkurransekraften slik at det regionale næringslivet blir en effektiv motor for omstilling.

Norges Forskningsråd er gjennom sine programmer, aktiviteter og strategiske samordning, godt rustet til å bidra til dugnaden som skal til for å fremskaffe forskningsbasert kunnskap om hva som skal til for at byene og distriktene utvikles i bærekraftig retning.

Kunnskapsbehovene er mange

Et flertall av norske byer har i dag ambisiøse planer for bærekraftig utvikling hvor kunnskapsinnhenting gjennom forskning er sentralt. Eksempler er Oslos klima- og energistrategi og Grønn Strategi i Bergen, som begge legger vekt på kunnskapsinnhenting gjennom nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid.

Skal planer, strategier og ambisjoner iverksettes, er det viktig med et godt kunnskapsgrunnlag.

Eksemplene nedenfor er noen av de mange problemstillingene beslutningstagere trenger forskningsbasert kunnskap for å håndtere i årene som kommer:

Økonomiske kunnskapsbehov

- Hvordan se til at byene legger til rette for fremtidig verdiskaping?
- Hvordan integrere og utnytte de mulighetene ny teknologi og nye IKT-løsninger gir?
- Hvordan styrke bykommunenes innovasjonskapasitet og legge til rette for samarbeid mellom offentlige og private aktører?
- Hvordan sikre offentlige tjenester som møter fremtidige behov?
- Hvordan få næringslivet til å bli en sterk drivkraft for bærekraftig byutvikling, lokalt, regionalt og nasjonalt?

Sosiale kunnskapsbehov

- Hvordan legge til rette for gode bomiljø?
- Hva skal til for at også de med lav kjøpekraft får en trygg boligsituasjon?
- Hvordan finne bærekraftige løsninger på sosiale utfordringer?
- Hvordan bygge opp under byens mangfold – sosioøkonomisk, kulturelt og sosialt?
- Hvordan skape inkluderende offentlige byrom og legge til rette for sosiale møteplasser som kan bidra til økt deltakelse i samfunnet?
- Hvordan redusere kriminalitet gjennom fysisk planlegging?
- Hvordan påvirkes og endres samfunnet over tid som følge av internasjonal migrasjon?

Institusjonelle kunnskapsbehov

- Hva slags styringsmodeller er egnet for byene og hvordan utnyttes planlegging som styringsredskap?
- Hva er konsekvensene av byspredning, kompakte byer og knutepunktfortetting?
- Hvordan bør samarbeid og arbeidsdeling mellom det offentlige og private aktører være?
- Hva er kompetanseutfordringene i offentlig sektor når det gjelder å skape bærekraftige byer og sterke distrikter?

Miljømessige kunnskapsbehov

- Hvordan best tilpasse seg klima- og miljøendringer?
- Hvordan utvikle infrastruktur- og transportløsninger som binder by og omland sammen på gode og bærekraftige måter?
- Hvordan oppgradere infrastrukturen som må til for å få ned utslippene?
- Hvordan stimulere en høyere andel bruk av fornybare, biologiske råstoffer?
- Hvordan redusere og forebygge helseplager som følger av støyplasser og luftforurensning?
- Hvordan utnytte mulighetene for å bygge ut mer fornybar energi og tilsvarende oppgradert infrastruktur må til for å få ned utslippene av forurensning og klimagasser?

Langtidsplanen for forskning

Regjeringens langtidsplan for forskning, kapittel 4.3 – *Omstilling til lavutslippssamfunnet*, vektlegger behovet for kunnskap om en fremtidsrettet og moderne byutvikling som bidrar til at forvaltningen og myndighetene kan planlegge og tilrettelegge byene for klima- og miljøvennlig transport og mer effektiv energibruk. Videre heter det i samme plan, kapitel 4.5, at *"Demografiske endringer og fremvekst av større byer og tettsteder krever et godt*

kunnskapsgrunnlag for å utvikle en politikk om helhetlig utforming av bo- og industriarealer og miljøvennlige og effektive energi- og transportløsninger."

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Fridtjof Fossum Unander
Divisjonsdirektør
Divisjon for energi, ressurser og miljø

**Norges forskningsråd/
The Research Council of Norway**
Drammensveien 288
Postboks 564
NO-1327 Lysaker

Telefon +47 22 03 70 00
Telefaks +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no
Org.nr. 970141669

All post og e-post som inngår i saksbehandlingen, bes adressert til Norges forskningsråd og ikke til enkeltpersoner.

Kindly address all mail and e-mail to the Research Council of Norway, not to individual staff.